

רשומות

הצעות חוק

ה מ מ ש ל ה

9 בפברואר 2011

566

ה' באדר א' התשע"א

עמוד

הצעת חוק הבנקאות (רישוי) (תיקון מס' 17) (סליקת עסקאות בכרטיסי חיוב), התשע"א–2011. 468

הצעת חוק הבנקאות (רישוי) (תיקון מס' 17) (סליקת עסקאות בכרטיסי חיוב), התשע"א-2011

1. הוספת פרק ד'² בחוק הבנקאות (רישוי), התשמ"א-1981¹ (להלן – החוק העיקרי), אחרי סעיף 36 יבוא:

“פרק ד': סליקת עסקאות בכרטיסי חיוב

הגדרות 36ט. בפרק זה –

“חברה” – כהגדרתה בחוק החברות, התשנ"ט-1999²;

“חוזה כרטיס חיוב”, “לקוח”, “מנפיק”, “נכס”, “ספק” ו“עסקה” – כמשמעותם בחוק כרטיסי חיוב;

ד ב ר י ה ס ב ר

עסקאות שבוצעו באמצעות כרטיסי חיוב (להלן – עסקאות), תיעשה רק בידי מי שקיבל רישיון לכך מאת בנק ישראל (להלן – הנגיד). וכי סולקים יהיו נתונים לפיקוח של המפקח על הבנקים (להלן – המפקח). זאת לאור החשיבות שיש בשמירה על יציבותם של גופים פיננסיים אלה, המהווים נדבך חשוב במערך התשלומים – יציבות שתאפשר תפקוד רציף ויעיל של מערך התשלומים והסליקה.

בשל מסקנות הוועדה כי הקושי בהקמת תשתית סליקה עצמאית וסירובם של הסולקים הקיימים לסלוק עסקאות של מנפיקים חדשים בשוק, מונעים ממנפיקים חדשים להצטרף לענף, מוצע כי במסגרת הפיקוח על הסולקים, המפקח, בהתייעצות עם הממונה על ההגבלים העסקיים, יוסמך לחייב סולק בעל היקף פעילות רחב, כמשמעותו בהצעה, לסלוק עסקאות בכרטיסי חיוב שהונפקו בידי מנפיק מסוים.

במקרים שבהם סבור המפקח כי קיימת פגיעה בתחרות בתחום הסליקה או לצורך הבטחת טובת הלקוחות או העסקים, תהיה לו הסמכות, בהתייעצות עם הממונה על ההגבלים העסקיים, לחייב מנפיק בעל היקף פעילות רחב (כמשמעותו בהצעה), לאפשר לסולקים אחרים לסלוק את העסקאות שנעשו באמצעות כרטיסי חיוב שהונפקו על ידו. הצעת החוק מטפלת גם בכשלים בשוק ניכיון כרטיסי החיוב.

מובהר כי הצעת חוק זו אינה באה לגרוע מהוראות חוק ההגבלים העסקיים, התשמ"ח-1988, או מהוראות כל דין אחר.

סעיף 1 לסעיף 36 המוצע

להגדרות “חוזה כרטיס חיוב”, “לקוח”, “מנפיק”, “נכס”, “ספק” ו“עסקה” – מאחר שחוק כרטיסי חיוב, התשמ"ו-1986 (להלן – חוק כרטיסי חיוב), מטפל בהיבטים מסוימים של שוק כרטיסי החיוב, מוצע להיצמד להגדרות ולביטויים המופיעים בחוק האמור.

כללי כרטיסי החיוב מהווים אמצעי תשלום חשוב במשק הישראלי. במשך העשורים האחרונים חל גידול מתמשך במספר הכרטיסים, בהיקפי הפעילות באמצעותם (הן מבחינת מספר הפעולות והן מבחינת סכום העסקאות) ובמספר בתי העסק המכבדים אותם. לאור זאת חשוב ביותר ששוק כרטיסי החיוב יפעל באופן תקין ויעיל וחשובה יציבותם של הגופים הסולקים ופעילותם התקינה.

הצעת חוק זו באה בהמשך להמלצות הוועדה הבין-משרדית לבחינת כשלי השוק במערך סליקת כרטיסי אשראי בישראל, שמונתה בחודש אוגוסט 2005, בידי ראש הממשלה ושר האוצר דאז, בנימין נתניהו, בראשות החשב הכללי במשרד האוצר, ושחבריה היו ניצגי משרד האוצר, בנק ישראל ומשרד המשפטים (להלן – הוועדה). הוועדה הוקמה במטרה לבחון את כשלי השוק במערך סליקת העסקאות לבתי העסק ואת הדרכים להתמודד עם כשלים אלה ככל שישנם.

במהלך השנים השתכלל שוק זה, וכיום השוק מורכב מכמה “שחקנים”: מנפיק כרטיס החיוב; הלקוח שהוא מחזיק הכרטיס המבצע באמצעותו עסקאות מול ספקים; הספק שהוא בית העסק המכבד את הכרטיס במסגרת עסקה עם הלקוח; והסולק שהוא הגוף שבאמצעותו מקבל הספק את התשלום בגין העסקה. באופן טיפוסי קשור הספק בחוזה עם הסולק אשר במסגרתו מתחייב הסולק, תמורת תשלום עמלה (להלן – עמלת בית העסק), לשלם לספק את התמורה המגיעה לו מהלקוח בגין העסקה שביצע בכרטיס חיוב. אם הסולק אינו גם המנפיק של אותו כרטיס החיוב שנשלק, מדובר בסליקה צולבת, והסולק גובה את התמורה בגין העסקה מהמנפיק ומשלם למנפיק עמלה המכונה עמלה צולבת.

בהצעת חוק זו מוצע לתקן את חוק הבנקאות (רישוי), התשמ"א-1981 (להלן – החוק), ולקבוע כי סליקה של

¹ ס"ח התשמ"א, עמ' 232; התש"ע, עמ' 474.

² ס"ח התשנ"ט, עמ' 189.

”חוק כרטיסי חיוב“ – חוק כרטיסי חיוב, התשמ”ו-1986³;
”כרטיס חיוב“ – כרטיס חיוב כהגדרתו בחוק כרטיסי חיוב,
למעט לוחית או חפץ אחר לשימוש חוזר המיועדים רק
למשיכת כסף באמצעות מכשירי בנק ממוכנים;
”סולק“ – בעל רישיון סליקה;

”סליקה“, של עסקאות בכרטיס חיוב – תשלום לספק של תמורת
הנכסים שרכש לקוח מאותו ספק באמצעות כרטיס חיוב,
כנגד קבלת תמורת הנכסים ממנפיק כרטיס החיוב, ואם
התשלום לספק כאמור נעשה בידי המנפיק – כנגד קבלת
תמורת הנכסים ישירות מהלקוח;

”סליקה צולבת“, של עסקאות בכרטיס החיוב – סליקה
המבוצעת בידי מי שאינו המנפיק של כרטיס החיוב
שבאמצעותו בוצעה העסקה;

”רישיון סליקה“ – רישיון כמשמעותו בסעיף 36א;

”שירותי ניכיון“ – מתן אשראי לספק באמצעות הקדמת
תשלום של תקבולים המגיעים לו מאת סולק בעבור
עסקאות שבוצעו באמצעות כרטיסי חיוב, בתמורה
להמחאת זכותו של הספק לאותם תקבולים.

חובת רישוי 336. לא יעסוק אדם בסליקה של עסקאות בכרטיסי חיוב, אלא
ברישיון לפי סעיף 36א.

רישיון סליקה 336א. (א) הנגיד רשאי, לפי שיקול דעתו, ולאחר התייעצות עם
ועדת הרישיונות, לתת רישיון סליקה לחברה.

ד ב ר י ה ס ב ר

להגדרה ”סליקה צולבת“ – מוצע להגדיר כי סליקה
צולבת של עסקאות בכרטיס החיוב היא סליקה המבוצעת
בידי מי שאינו המנפיק של כרטיס החיוב שבאמצעותו
בוצעה העסקה.

להגדרה ”שירותי ניכיון“ – מוצע להגדיר שירותי
ניכיון כהקדמת תשלום של תקבולים המגיעים מאת סולק
בעבור עסקאות שבוצעו באמצעות כרטיסי חיוב.

לסעיפים 36 ו-36א המוצעים

כרטיסי החיוב מהווים אמצעי תשלום חשוב במשק
הישראלי. עדויות לכך אפשר לקבל ממספרם ההולך וגדל
של הכרטיסים הפעילים, ממספר העסקאות המתבצעות
בכרטיסי חיוב והיקפן, ואף מהגברת השימוש באמצעי
תשלום זה על חשבון אמצעי תשלום אחרים. לנוכח
התפקיד החשוב של כרטיסי חיוב כאמצעי תשלום בכלכלה
הישראלית, קיימת חשיבות רבה לקיומו של מערך סליקה
יציב אמין ויעיל, המאפשר פעילות רציפה בכרטיסי חיוב.

לפיכך, מוצע לקבוע כי כל מי שעוסק בסליקה, לרבות
מנפיק אשר סולק עסקאות שבוצעו בכרטיסי חיוב שהנפיק,
חויב ברישיון מאת הנגיד. עוד מוצע לקבוע כי השיקולים

להגדרה ”סולק“ – מוצע להגדיר סולק כגורם שהוא
בעל רישיון סליקה. הסולק מתווך בין הספק לבין המנפיק.
לעתים הסולק הוא גם המנפיק של כרטיס החיוב שבו
נעשתה העסקה בין הספק ללקוח, ואז הוא סולק גם עסקאות
שבוצעו באמצעות הכרטיסים שהוא עצמו הנפיק. יצוין,
כי התאגידים העוסקים כיום בסליקת עסקאות שבוצעו
בכרטיסי חיוב הם ”תאגיד עזר“ כהגדרתם בחוק, מכיוון
שהם נשלטים בידי תאגידים בנקאיים ועוסקים בתחום
פעולה המותר לתאגיד בנקאי. על סולקים אלה יחולו
כמובן גם ההוראות החלות על סולקים מכוח החוק, כמו
גם ההוראות החלות על תאגידיו עור.

להגדרה ”סליקה“ – מוצע להגדיר סליקה של עסקאות
בכרטיסי חיוב, כתשלום לספק של תמורת הנכסים שרכש
לקוח מאותו ספק באמצעות כרטיס חיוב, כנגד קבלת תמורת
הנכסים ממנפיק כרטיס החיוב, ואם התשלום נעשה ישירות
בידי המנפיק, שכן המנפיק הוא גם סולק – כנגד קבלת
תמורת הנכסים ישירות מהלקוח. עיסוק בסליקה כאמור טעון
לפי הוראות סעיף 36 לחוק, כנוסחו המוצע בסעיף 1 להצעת
החוק, רישיון סליקה (ר' דברי הסבר לסעיף האמור).

³ ס”ח התשמ”ו, עמ’ 187.

(ב) לא ייתן הנגיד רישיון סליקה לפי הוראות סעיף קטן (א), אלא אם כן הון המניות המונפק והנפרע של מבקש הרישיון אינו פחות מהסכום שקבע הנגיד, בצו, באישור שר האוצר וועדת הכספים של הכנסת, ויחולו לעניין זה הוראות סעיף 7(ג), בשינויים המחויבים.

(ג) על רישיון סליקה יחולו הוראות סעיפים 6 ו-8, בשינויים המחויבים.

(ד) סולק שרישיונו בוטל, דינו לעניין הפקודה כדין סולק במשך שנה מיום הביטול, ויחולו לעניין זה הוראות סעיף 9(ב), בשינויים המחויבים.

36 יב.א) סבר המפקח כי הדבר דרוש לצורך הבטחת התחרות בתחום סליקת עסקאות בכרטיסי חיוב או לצורך הבטחת טובת הלקוחות או הספקים, הוא רשאי, בהתייעצות עם הממונה על ההגבלים העסקיים, להורות כי סולק בעל היקף פעילות רחב יתקשר עם מנפיק לצורך סליקת עסקאות בכרטיסי החיוב המונפקים בידי אותו מנפיק, אם מצא שסולק כאמור סירב להתקשר עם המנפיק מטעמים בלתי סבירים; לעניין זה –

(1) התניית תנאים בלתי סבירים, בידי סולק, להתקשרות עם מנפיק, דינה כדין סירוב מטעמים בלתי סבירים;

(2) סירוב סולק להתקשר עם מנפיק שאינו נתון, לפי דין, לפיקוחו של המפקח או של הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון במשרד האוצר, ייחשב כסירוב מטעמים סבירים.

ד ב ר י ה ס ב ר

מטעמים בלתי סבירים. בכך יהיה ניתן לעודד את התחרות בתחום ההנפקה, העשויה להשפיע על היקף השירותים הניתנים ללקוחות המחזיקים את כרטיסי החיוב ועל טיב שירותים אלה.

מוצע לקבוע כי המפקח יהיה מוסמך לתת הוראה מעין זו לאחר שהתייעץ עם הממונה על ההגבלים העסקיים ולאחר שהשתכנע שהדבר נדרש לצורך הבטחת התחרות בתחום הנפקת כרטיסי חיוב או לצורך הבטחת טובת הלקוחות או הספקים.

עוד מוצע לקבוע כי סירוב של סולק בעל היקף פעילות רחב להתקשר עם מנפיק שאינו נתון לפי דין לפיקוחו של המפקח או הממונה על שוק ההון, הביטוח והחיסכון במשרד האוצר ייחשב לסירוב סביר. קביעה זו מאזנת את הטלת החובה המוטלת על סולק בעל היקף פעילות רחב להתקשר עם מנפיקים, חובה החושפת אותו לסיכונים של הלבנת הון, סיכוני אשראי וכיוצא בזה, ומאפשרת להשיג את היעד הרצוי – הגברת התחרות, תוך מזעור הפגיעה בסולקים. יצוין כי גם הגופים הבין-לאומיים – ויזה ומסטרקארד מאפשרים רק לגופים פיננסיים מפורקים להשתמש במוטג שלהם לצורך הנפקת כרטיסים.

למתן הרישיון ולביטולו יהיו אותם השיקולים המשמשים לצורך מתן כל הרישיונות הניתנים לפי החוק, וכי הנגיד יוסמך לקבוע בצו, באישור שר האוצר וועדת הכספים של הכנסת, מהו ההון המינימלי שיידרש ממי שמבקש רישיון לעסוק בסליקה. במקרה של ביטול רישיון לסולק, מוצע כי ימשיכו לחול על הסולק שרישיונו בוטל הוראות פקודת הבנקאות, 1941 (להלן – פקודת הבנקאות), למשך שנה מיום הביטול, זאת בדומה לתאגיד בנקאי שרישיונו בוטל, וכדי להגן על נושיו של הסולק ועל לקוחותיו שהתקשרו עמו לפני ביטול רישיונו.

לסעיף 36 יב.א) מוצע

לסעיף קטן (א)

כדי לאפשר פעילותם של מנפיקים חדשים, שאין באפשרותם להקים תשתית יעילה ורחבה של סליקה, מוצע להסמיך את המפקח להורות לסולק בעל היקף פעילות רחב (כהגדרתו בסעיף קטן (ב) המוצע) להתקשר עם מנפיק לצורך סליקת עסקאות שבוצעו באמצעות כרטיסי החיוב המונפקים בידי אותו מנפיק, אם מצא שהסולק בעל היקף הפעילות הרחב סירב להתקשר עם המנפיק כאמור

(ב) בסעיף זה, "סולק בעל היקף פעילות רחב" – סולק שסלק 20 אחוזים או יותר ממספר העסקאות בכרטיסי חיוב שנסלקו בישראל בידי סולקים או מסכום התמורה הכולל ששולם לספקים בישראל בידי סולקים, בשנה שקדמה למתן ההוראה מאת המפקח לפי סעיף קטן (א); לצורך חישוב השיעור כאמור רשאי המפקח לראות במנויים להלן, כולם או חלקם, כחלק מהסולק –

- (1) חברה שהסולק הוא בעל עניין בה;
- (2) חברה השולטת בסולק;
- (3) חברה שמי ששולט בסולק הוא בעל עניין בה.

36.ג. (א) סבר המפקח כי הדבר דרוש לצורך הבטחת התחרות בתחום סליקת עסקאות בכרטיסי חיוב או לצורך הבטחת טובת הלקוחות או הספקים, הוא רשאי, בהתייעצות עם הממונה על ההגבלים העסקיים, להורות כי מנפיק בעל היקף פעילות רחב יתקשר עם סולק לצורך ביצוע סליקה צולבת של עסקאות בכרטיסי החיוב שהנפיק, אם מצא שמנפיק כאמור סירב להתקשר עם הסולק מטעמים בלתי סבירים; לעניין זה, התניית תנאים בלתי סבירים, בידי מנפיק, להתקשרות עם סולק, דינה כדין סירוב מטעמים בלתי סבירים.

(ב) בסעיף זה, "מנפיק בעל היקף פעילות רחב" – מנפיק שהנפיק עשרה אחוזים או יותר ממספר כרטיסי החיוב התקפים שהונפקו בישראל, או מנפיק אשר באמצעות כרטיסי החיוב שהנפיק בוצעו עשרה אחוזים לפחות מסכום העסקאות

מנפיק בעל היקף פעילות רחב

ד ב ר י ה ס ב ר

לסעיף קטן (ב)

כרטיס החיוב, ובכך להגביר את התחרות בתחום הסליקה, בעיקר על עמלת בית העסק, המשולמת על ידי הספקים בגין שירותי הסליקה, מוצע להסמיך את המפקח להורות ל"מנפיק בעל היקף פעילות רחב" (כהגדרתו בסעיף (ב) המוצע) להתקשר עם סולק לצורך ביצוע סליקה צולבת של עסקאות שבוצעו באמצעות כרטיסי החיוב של אותו מנפיק בעל היקף פעילות רחב, אם מצא שאותו מנפיק סירב להתקשר עם הסולק כאמור מטעמים בלתי סבירים.

מוצע לקבוע כי המפקח יהיה מוסמך לתת הוראה מעין זו לאחר שהתייעץ עם הממונה על ההגבלים העסקיים ולאחר שהשתכנע שהדבר נדרש לצורך הבטחת התחרות בתחום הנפקת כרטיסי חיוב או לצורך הבטחת טובת הלקוחות או הספקים.

לסעיף קטן (ב)

מוצע להגדיר "מנפיק בעל היקף פעילות רחב" כמנפיק שהנפיק 10 אחוזים או יותר ממספר כרטיסי החיוב התקפים שהונפקו בישראל, או מנפיק שבאמצעות כרטיסי החיוב שהנפיק בוצעו עשרה אחוזים לפחות מסכום העסקאות שבוצעו בישראל באמצעות כרטיסי חיוב שהונפקו בישראל בשנה שקדמה למתן הוראת המפקח כאמור לעיל.

מוצע להגדיר "סולק בעל היקף פעילות רחב" כסולק שסלק 20 אחוזים או יותר ממספר העסקאות בכרטיסי חיוב שנסלקו בישראל בידי סולקים או מסכום התמורה הכולל ששולם לספקים בישראל בידי הסולקים, בשנה שקדמה למתן הוראת המפקח כאמור לעיל.

הקריטריונים המוצעים להגדרת "סולק בעל היקף פעילות רחב" נועדו להבטיח שהמדובר בסולק בעל כוח רב בשוק, ובעל תשתית סליקה מבוססת.

לצורך קביעה כי סולק הוא "סולק בעל היקף פעילות רחב", מוצע להקנות למפקח שיקול דעת אם יש לראות את החברה הסולקת וחברות הקשורות לה, כמפורט בסעיף קטן (ב) המוצע, כסולק אחד. ויובהר לעניין זה כי אם המפקח סבור שאי-הכללתה של חברה סולקת בהגדרת "סולק בעל היקף פעילות רחב" תורמת לתחרות בענף, על אף היותה נשלטת בידי חברה סולקת אחרת, שהוגדרה "סולק בעל היקף פעילות רחב", הוא רשאי שלא לכלול חברה זו בהגדרה.

לסעיף 36.ג המוצע

לסעיף קטן (א)

כדי לאפשר לספקים (בתי עסק) להתקשר בהסכם סליקה עם סולק אחד בלבד לשם סליקת עסקאות בכל

שבוצעו בישראל באמצעות כרטיסי חיוב שהונפקו בישראל בשנה שקדמה למתן ההוראה מאת המפקח לפי סעיף קטן (א); לצורך חישוב השיעור כאמור רשאי המפקח לראות במנויים להלן, כולם או חלקם, כחלק מהמנפיק –

(1) תאגיד שהמנפיק הוא בעל עניין בו;

(2) תאגיד השולט במנפיק;

(3) תאגיד שמי ששולט במנפיק הוא בעל עניין בו.

שירותי ניכיון 36 ז"ד. (א) סולק לא יפלה, במישרין או בעקיפין, בין נותני שירותי ניכיון, ובכלל זה בינו כמי שנותן שירותים כאמור לבין נותני שירותי ניכיון אחרים, לרבות בעניין תנאי ההתקשרות.

(ב) סולק לא יסרב לאפשר התקשרות בין נותן שירותי ניכיון לבין ספק, ובכלל זה לא יסרב להתקשר בעצמו עם נותן שירותי הניכיון, מטעמים בלתי סבירים; לעניין זה יראו, בין השאר, בכל אחד מאלה כסירוב מטעמים בלתי סבירים:

(1) סירוב שאינו מנומק בתוך 14 ימי עסקים;

(2) שינוי תנאי ההתקשרות שנקבעו בינו לבין ספק, במישרין או בעקיפין, בשל התקשרות הספק עם נותן שירותי ניכיון.

ד ב ר י ה ס ב ר

בהתאם לתנאי התשלום שסוכמו בין הספק ללקוח. יצוין כי כדי שספק יוכל לקבל שירותי ניכיון מחברה שאינה הסולק שעמה הוא קשור בהסכם הסליקה, נדרשת הסכמת הסולק להתקשר עם חברת הניכיון. בשוק הניכיון פועלות כמה חברות פרטיות וכן סולקים. בשנת 2008 נאמד שווי של שוק זה בהיקף של 30 מיליארד שקלים חדשים. השוק האמור מיעל את השימוש בכרטיסי החיוב ומהווה מקור מימון ואשראי נוסף לבית העסק.

בשוק הניכיון זוהו כמה כשלים, כגון יכולתן של החברות הסולקות לסרב לאפשר את ההתקשרות בין תאגיד הניכיון לבין הספק או לפגוע ולצמצם בהיקף ההתקשרות ביניהם, ובכך להביא לפגיעה ממשית בתחרות בשוק זה.

כדי להקטין כשלים אלה מוצע לקבוע כי סולק לא יפלה, במישרין או בעקיפין (כגון באמצעות חברות הקשורות בו), בין נותני שירותי ניכיון ובכלל זה בינו כמי שנותן שירותים כאמור לבין נותני שירותי ניכיון אחרים, לרבות באמצעות קביעת תנאי התקשרות שונים. לעניין זה מוצע להגדיר תנאי התקשרות ככוללים, בין השאר, את סוג העסקאות או התקבולים והיקפם, מחיר, תנאי תשלום ומועדי תשלום, מועדי חיוב וזיכוי וקביעת עמלות לרבות להיקף מוערי של עסקאות. ויובהר, כי גביית עמלות כשלעצמה, אינן בה משום הפליה.

עוד מוצע לקבוע כי סולק לא יסרב לאפשר התקשרות בין נותן שירותי ניכיון לבין ספק, ובכלל זה לא יסרב להתקשר בעצמו עם נותן שירותי הניכיון, מטעמים בלתי סבירים. מוצע לקבוע כי סירוב שאינו מנומק בתוך 14 ימי

הקריטריונים המוצעים להגדרת "מנפיק בעל היקף פעילות רחב" נועדו להבטיח שהמדובר במנפיק בעל כוח שוק רב בתחום ההנפקה, אשר ביכולתו לנצל כוח זה לרעה ולפגוע בספקים הנדרשים להתקשר עמו בשל התפוצה הרחבה של כרטיסי בשוק, בסולקים אחרים, ובעקיפין גם במערך התשלומים ובצרכנים.

לצורך קביעה כי מנפיק הוא "מנפיק בעל היקף פעילות רחב", מוצע להקנות למפקח שיקול דעת אם לראות את החברה המנפיקה ותאגידים הקשורים לה, כמפורט בסעיף קטן (ב) המוצע, כמנפיק אחד. ויובהר לעניין זה כי אם המפקח סבור שאי-הכללתה של חברה מנפיקה בהגדרת "מנפיק בעל היקף פעילות רחב" תורמת לתחרות בענף, על אף היותה נשלטת בידי חברה מנפיקה אחרת, שהוגדרה כ"מנפיק בעל היקף פעילות רחב", הוא רשאי שלא לכלול חברה זו בהגדרה.

לסעיף 36 ז"ד המוצע

בענף כרטיסי החיוב מתקיים במקביל לשוק ההנפקה והסליקה שוק נוסף – ניכיון עסקאות שבוצעו באמצעות כרטיסי חיוב (ר') לעניין זה הגדרה מוצעת למונח "שירותי ניכיון" בסעיף 36 לחוק, כנוסחו בסעיף 1 להצעת החוק). שוק זה מעניק מימון לספק, לפרק זמן קצר, בעבור עסקאות שהתבצעו בכרטיסי חיוב, זאת בתמורה לתשלום ריבית. למעשה, בתהליך הניכיון, בתמורה למימון המיידי שהן מעניקות, נכנסות חברות הניכיון לנעליו של הספק ומקבלות ממנו את שוברי העסקאות שבוצעו באמצעות כרטיסי החיוב של לקוחותיו, וגובות אותם ישירות מהסולק,

(ג) סולק לא יתנה, במישרין או בעקיפין, מתן שירותי סליקה לספק או קביעת תנאי התקשרות מסוימים עמו לגבי שירותים כאמור, בקבלת שירותי ניכיון ממנו או מנותן שירותי ניכיון מסוים.

(ד) בסעיף זה, "תנאי ההתקשרות" – לרבות לענין סוג העסקאות או התקבולים והיקפם, מחיר, תנאי תשלום ומועדי תשלום, מועדי חיוב וזיכוי וקביעת עמלות לרבות עמלה להיקף מזערי של עסקאות."

2. בסעיף 49 לחוק העיקרי – תיקון סעיף 49

(1) בסעיף קטן (א), אחרי "21" יבוא "36";

(2) בסעיף קטן (ב), במקום "לפי סעיף 9(ב) או סעיף 35" יבוא "לפי סעיפים 9(ב), 35 או 36(ד), או הוראות המפקח לפי סעיפים 36 או 36ג".

3. בסעיף 350 לחוק העיקרי, בסעיף קטן (א), אחרי "31(א)" יבוא "או המהווה הפרה של תיקון סעיף 350 הוראה מהוראות המפקח לפי סעיפים 36 או 36ג".

4. בפקודת הבנקאות, 1941⁴, בסעיף 115 –

תיקון פקודת
הבנקאות

(1) במקום כותרת השוליים יבוא "תאגידים שדינם כדין תאגיד בנקאי";

ד ב ר י ה ס ב ר

מטעמים בלתי סבירים, דינו – מאסר שנתיים או קנס פי ארבעה מהקנס הקבוע בסעיף 61(א)(3) לחוק העונשין.

סעיף 3 במקביל לקביעת המעשה כעבירה בסעיף 49 לחוק, לפי נוסחו בסעיף 2 להצעת החוק, מוצע לאפשר למפקח להטיל קנס אזרחי על מי שהוכרו סולק בעל היקף פעילות רחב או מנפיק בעל היקף פעילות רחב, המסרב להתקשר בעסקת סליקה עם מנפיק או סולק, לפי העניין, לפי סעיפים 36 או 36ג לחוק, כנוסחם המוצע בסעיף 1 להצעת החוק, מטעמים בלתי סבירים.

סעיף 4 סעיף 115 לפקודת הבנקאות מחיל לגבי תאגידים כאמור בסעיפים 11(א)(3) ו-11(ב) לחוק הבנקאות (רישוי), התשמ"א-1981, שאינם תאגידים בנקאיים (למשל, תאגידי עזר) הוראות אחדות מפקודת הבנקאות, החלות על תאגידים בנקאיים. כך, למשל, מוחלות על תאגידים כאמור, סמכויות המפקח לדרוש מסירת ידיעות ומסמכים וליתן הוראות הנוגעות לדרכי פעולתו וניהולו של התאגיד. מוצע להבהיר, בסעיף 4(2) להצעת החוק, כי על אותם תאגידים חלות גם הוראות הפקודה בעניין הטלת עיצום כספי והוראות העונשין, ככל שהתאגידים יפרו את ההוראות החלות עליהן.

כמו כן מוצע, בסעיף 4(3) להצעת החוק, להחיל גם על סולק הוראות שונות מפקודת הבנקאות, החלות על תאגיד בנקאי, כמו סמכות המפקח לדרוש מסמכים, הליך של הודעה על פגמים בעסקיו של התאגיד הבנקאי, הוראות בעניין הטלת עיצום כספי וכן הוראות העונשין. החלת ההוראות כאמור תאפשר למפקח לפקח על סולק ולאכוף עליו את ההוראות שיחולו עליו על פי המוצע בהצעת החוק.

עסקים, וכן שינוי תנאי ההתקשרות שנקבעו בין הסולק לספק, במישרין או בעקיפין, בשל התקשרות עם נותן שירותי הניכיון, ייחשבו סירוב מטעמים בלתי סבירים. כך למשל, סירוב של הסולק לזכות את נותן שירותי הניכיון במועד הזיכוי אשר נקבע בין הסולק לבין הספק ייחשב לשינוי בעקיפין של תנאי ההתקשרות. יודגש כי ייתכנו מצבים אחרים שבהם ייחשב סירוב כאמור לסירוב מטעמים בלתי סבירים ואין באמור כדי לגרוע מחובתו של הסולק לפעול בתום לב ולשתף פעולה עם נותן שירותי הניכיון שעמו עליו להתקשר, כדי שהספק יוכל לקבל את שירותי הניכיון.

כמו כן מוצע לקבוע כי סולק לא יתנה, במישרין או בעקיפין (כגון באמצעות חברות הקשורות בו), מתן שירותי סליקה לספק או קביעת תנאי התקשרות מסוימים עמו לגבי שירותי סליקה כאמור, בקבלת שירותי ניכיון ממנו או מנותן שירותי ניכיון מסוים. כך למשל, מתן תנאים מועדפים בשירותי סליקה לספק אשר ירכוש מהסולק גם את שירותי הניכיון ייחשב להתניה אסורה.

סעיף 2 מוצע לתקן את סעיף העונשין בחוק (סעיף 49) ולקבוע הוראות עונשין שיחולו על מי שמפר את הוראות החוק המוצע. כך, מוצע לקבוע כי העוסק בסליקה בלא רישיון סליקה, דינו – מאסר חמש שנים או כפל הקנס האמור בסעיף 61(א)(4) לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן "חוק העונשין"), וכי מי שהוכרו סולק בעל היקף פעילות רחב או מנפיק בעל היקף פעילות רחב, המסרב להתקשר בעסקת סליקה עם מנפיק או סולק, לפי העניין, לפי סעיפים 36 או 36ג לחוק, כנוסחם המוצע בסעיף 1 להצעת החוק,

⁴ ע"ר 1941, תוס' 1, עמ' (ע) 69, 85; ס"ח התשס"ח, עמ' 184.

- (2) האמור בו יסומן "א" ובו, במקום "ו-13א" יבוא "13א", ח1(1) ו-2), 14 ט עד 10טו
 ו-15" ובמקום "11(א)3א) עד (ג3)" יבוא "11(א)3א) ו-13(ב)";
 (3) אחרי סעיף קטן (א) יבוא:

"(ב) לענין סעיפים 5, 8, 8, 17 עד 18, 9 עד 11, 12, 14, 14, 14, 14 ח1(1),
 14 ט עד 14טו, ו-15 עד 15א, דין סולק בהגדרתו בסעיף 36 ל חוק הבנקאות
 (רישוי), התשמ"א-1981, כדין תאגיד בנקאי"

5. תיקון חוק הבנקאות (שירות ללקוח)
 בחוק הבנקאות (שירות ללקוח), התשמ"א-1981⁵, בסעיף 1, בהגדרה "תאגיד בנקאי", במקום "כמשמעותו באותו חוק" יבוא "כהגדרתו בסעיף 1 לחוק האמור, וסולק בהגדרתו בסעיף 36 לאותו חוק".
6. תיקון חוק כרטיסי חיוב
 בחוק כרטיסי חיוב, התשמ"ו-1986⁶, בסעיף 7, המילים "על פי המוסכם בין המנפיק לבין הספק" – יימחקו.
7. הוראות מעבר
 (א) חברה אשר ערב יום תחילתו של חוק זה עסקה בישראל ברציפות, במשך תקופה של שלוש שנים לפחות, בסליקה של עסקאות בכרטיסי חיוב, יראו אותה כסולק למשך תקופה של שישה חודשים מיום תחילתו של חוק זה; המפקח רשאי להאריך את תקופת ששת החודשים כאמור, לגבי חברה מסוימת, ובלבד שאותה חברה הגישה בקשה לקבלת רישיון סולק לפי סעיף 36א לחוק העיקרי, כנוסחו בסעיף 1 לחוק זה, בתוך התקופה האמורה.
- (ב) על אף הוראות סעיף 6 לחוק העיקרי, כפי שהוחל בסעיף 36א(ג) לחוק העיקרי, כנוסחו בסעיף 1 לחוק זה, במתן רישיון סולק לחברה שמתקיים בה האמור בסעיף קטן (א) יובא בחשבון האמור בסעיף 6(2) לחוק העיקרי, בלבד.

ד ב ר י ה ס ב ר

החיוב שבוצעה בו העסקה עם הספק, הוא גם סולק העסקה, ועל כן לא תמיד יש הסכם בין המנפיק לבין הספק.

סעיף 7 מכיוון שהחוק המוצע קובע חובת רישוי לעוסקים בסליקה (בסעיף 36 לחוק, כנוסחו המוצע בסעיף 1 להצעת החוק), מוצע לקבוע הוראות מעבר לגבי מי שעסק בסליקה ערב תחילתו של החוק המוצע. כך, מוצע לראות בחברה אשר ערב יום התחילה עסקה בישראל, במשך תקופה של שלוש שנים רצופות, לפחות, בסליקה, כבעלת רישיון סולק למשך תקופה של שישה חודשים, שבמהלכה יתאפשר לה להגיש בקשה לקבלת רישיון סולק. מוצע להסמיך את המפקח להאריך תקופה זו, לגבי חברה מסוימת, בתנאי שאותה חברה הגישה, בתוך תקופת ששת החודשים האמורה, בקשה לקבלת רישיון סליקה.

כמו כן מוצע לקבוע, כי במתן רישיון לחברה כאמור, לא יובאו בחשבון שיקולים כגון תכנית הפעולה של המבקש וסיכויי להגשימה או המדיניות הכלכלית של הממשלה, ושיקולים אחרים המובאים בחשבון, לפי סעיף 6 לחוק, בעת מתן רישיון סליקה, שכן שיקולים אלה אינם מתאימים לחברה שכבר פועלת בתחום הסליקה במשך שלוש שנים לפחות.

סעיף 5 מוצע לקבוע כי הוראות חוק הבנקאות (שירות ללקוח), התשמ"א-1981, יחולו גם על סולק. בעקבות החוק המוצע ייהנו הסולקים מיתרון בשל כך שהשירותים שהם מספקים ייוחדו להם ויהיה אסור לאחרים לתתם. אשר על כן מוצדק להחיל עליהם את ההוראות הצרכניות שבחוק הבנקאות (שירות ללקוח), התשמ"א-1981.

סעיף 6 סעיף 7 לחוק כרטיסי חיוב קובע לאמור:

"חוזת כרטיס אשראי

7. חוזה כרטיס אשראי הוא חוזה בין לקוח לבין מנפיק, שלפיו מתחייב הלקוח לשלם למנפיק את תמורת הנכסים שנרכשו מספק באמצעות כרטיס האשראי, והמנפיק מתחייב כלפי הלקוח לשלם את התמורה לספק על פי המוסכם בין המנפיק לבין הספק; התשלום של הלקוח למנפיק יכול שיהיה בדרך של חיוב חשבונו של הלקוח בתאגיד בנקאי או בכל דרך אחרת".

מוצע להשמיט מסעיף 7 האמור את המילים "על פי המוסכם בין המנפיק לבין הספק". כך, התיאור של הליך ביצוע עסקאות הסליקה, לפי סעיף 7 האמור, ישקף נכונה את המציאות הקיימת, שבה לא תמיד המנפיק של כרטיס

⁵ ס"ח התשמ"א, עמ' 258; התשס"ד, עמ' 376.

⁶ ס"ח התשמ"ו, עמ' 187; התשס"ח, עמ' 814.